

Advies van het Comité van de Regio's — De interne energiemarkt doen werken

(2013/C 280/08)

HET COMITÉ VAN DE REGIO'S

- is er vast van overtuigd dat kleinschalige energieproducenten gemakkelijk toegang tot energienetwerken/slimme netwerken moet worden geboden. Voor de toegang van deze nieuwe energieleveranciers tot die netwerken moeten solide regels worden uitgewerkt, die huishoudens en kleinere producenten stimuleren om in kleinschalige energieproductie te investeren;
- betwijfelt of de voorgestelde maatregelen van de Commissie wel goed genoeg zijn om consumenten zelf het heft in handen te laten nemen en energiearmoede te bestrijden en pleit ervoor dat consumenten speciaal in bescherming worden genomen. In verband daarmee moet aandacht worden geschonken aan de asymmetrische positie van energieverbruikers tegenover grote ondernemingen;
- doet een beroep op de overheden die zich zouden moeten bezinnen op maatregelen om te stimuleren dat naar behoren in de opwekking, transmissie en opslag van energie en voorzieningen voor de balancering van vraag en aanbod wordt geïnvesteerd, en adviseert om, naast bestaande programma's (EPR, *Connecting Europe Facility*, cohesiebeleid, TEN-T-programma, Horizon 2020), op zoek te gaan naar nieuwe financieringsinstrumenten voor de totstandbrenging van infrastructuur;
- stemt ermee in dat de bestaande netwerken dringend toe zijn aan modernisering en dat het hoog tijd is voor de verwezenlijking van slimme netwerken, en is voorstander van samenwerking om Europese, nationale en regionale slimme netwerken tot stand te brengen en voor die netwerken Europese normen uit te werken;
- benadrukt het belang van transparantie en participatie van burgers en gemeenschappen bij de planning, ontwikkeling en tenuitvoerlegging van netwerken.

Rapporteur	P.G. (Piet) DE VEY MESTDAGH (NL/ALDE), lid van gedeputeerde staten van de provincie Groningen
Referentiedocument	Mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement, de Raad, het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's — De interne energiemarkt doen werken COM(2012) 663 final

I. BELEIDSAANBEVELINGEN

HET COMITÉ VAN DE REGIO'S

A. *Openstelling van de markten en totstandbrenging van gelijke concurrentievoorwaarden*

1. stelt vast dat regionale en lokale overheden een doorslaggevende rol spelen op de energiemarkt van de EU en benadrukt hun bijdrage aan de verwezenlijking van de interne energiemarkt en de verkleining van de verschillen tussen de lidstaten. Bovendien doen lokale en regionale overheden — die als bestuurlijke overheid het dichtst bij de burgers staan en in die hoedanigheid een breed scala aan communicatiemogelijkheden bieden — regelrecht ervaring op met een groot aantal van de problemen inzake concurrentievermogen, transparantie en algemene regelgeving voor de energiesector, waarop nog steeds wordt gestuit op de energiemarkten in de EU.

2. Het CvdR staat zonder meer achter de onverkorte verwezenlijking van een interne energiemarkt waardoor regio's hun eigen troeven kunnen uitspelen. Op die manier kan een op de regio zelf afgestemde, gedecentraliseerde sector voor hernieuwbare energie worden opgebouwd waarvan lokale en regionale kennisinfrastructuur, economie en arbeidsmarkt de voordelen zullen trekken. Het CvdR suggereert om een strategie uit te stippelen ter ondersteuning van de ontwikkeling van regionale clusters (specialisering) en partnerschappen. Ook pleit het voor een grotere rol voor regio's in de voorhoede — ofwel regio's die over kennis beschikken op het gebied van innovatiesystemen, werkende markten voor hernieuwbare energie, slimme distributienetwerken enz. — als het gaat om de invulling van de leemten die er momenteel nog zijn in het Europese energiëleidschap.

3. Er zouden regionale energieplannen moeten worden opgesteld die projecten behelzen voor opwekking, transport, opslag en distributie van energie en de totstandbrenging van noodzakelijke infrastructuur en regionale systemen voor de verbetering van de energie-efficiëntie en -besparing. Hiervoor heeft het CvdR al gepleit in zijn advies over het derde wetgevingspakket voor de Europese elektriciteits- en gasmarkt (CdR 21/2008 fin). Zulke regiospecifieke energieplannen, die kunnen worden opgesteld door de regionale overheid of door meer dan één regio en die ook meerdere regio's in aangrenzende landen kunnen omvatten, moeten zowel op het niveau van de lidstaten als in EU-verband naar behoren worden gecoördineerd en geïntegreerd.

4. Er moet krachtadiger worden opgetreden voor de handhaving van het derde wetgevingspakket en de opstarting van inbreukprocedures. Ook de naleving van de mededingingsregels moet slagvaardig worden afgedwongen om alle marktspelers, met inbegrip van nieuwkomers, gelijke concurrentievoorwaarden te garanderen. Lidstaten die altijd nog met één leverancier werken, zouden moeten worden gedwongen om een einde te maken aan belemmeringen voor de toegang tot de markt. Ook zouden die lidstaten moeten worden geholpen om (grensover-

schrijdende) infrastructuur te ontwikkelen waardoor consumenten vrij kunnen kiezen voor een leverancier, waar dan ook in de EU. De liberalisering van productie en prijsvorming kunnen bij adequate coördinatie op Europees niveau bevorderlijk zijn voor een evenwichtige verdeling van middelen tussen de regio's in Europa, de stabilisering en verbetering van de randvoorwaarden voor de Europese energiesector en de stimulering van een duurzame energievoorziening en kunnen ervoor zorgen dat de met de energieomschakeling gemoeide kosten binnen de perken blijven.

5. Overeenkomsten inzake de ontkoppeling van transmissienetwerken en productie en levering moeten beslist overal in de EU worden nageleefd, evenals overeenkomsten die gaan over de onafhankelijkheid van energieregulators en de eisen die aan de bescherming van consumenten worden gesteld. De rol van het Agentschap voor de samenwerking tussen energieregulators (ACER) moet met voorrang worden ondersteund en verder uitgewerkt, met vooral aandacht voor het vermogen van het ACER om regelgevende besluiten van lidstaten in detail te onderzoeken en geschillen te beslechten.

6. Het CvdR is voorstander van maatregelen om gelijke concurrentievoorwaarden te bewerkstelligen waardoor modellen voor meer decentrale en concurrentiekrachtige markten ontstaan, omdat lokale energieproducenten en energieverwerkende bedrijven door die gelijke concurrentievoorwaarden meer kansen krijgen. Wel wijst het erop dat gelijke concurrentievoorwaarden óók met zich meebrengen dat de nodige netwerkinfrastructuur moeten worden geleverd om perifere regio's, met inbegrip van perifere eilanden, ook van die kansen te laten profiteren. Onontbeerlijk voor de totstandbrenging van de interne energiemarkt is dan ook dat infrastructuur wordt ontwikkeld, zelfs voor de meer geïsoleerde regio's, en dat op regionaal niveau wordt gewerkt aan internationale verbindingen, verbindingen met eilanden en vervoerscapaciteit.

7. Het CvdR constateert dat inconsistenties in heffingen en belastingen tussen lidstaten de concurrentiekracht van de elektriciteitsmarkt schaden en dat deze daarnaast aanwijsbare negatieve effecten hebben op andere delen van de economie. Dit heeft zowel negatieve gevolgen voor de consument als voor energie-intensieve industrieën, die naar gelang hun ligging aanzienlijke concurrentievoordelen of -nadelen ondervinden. Voor een gelijk speelveld is het noodzakelijk dat directe en/of verborgen subsidies aan fossiele brandstoffen en nucleaire energie stapsgewijs worden uitgefaseerd.

B. *Een centrale rol voor consumenten*

8. Energiebeleid moet draaien om consumenten (zie ook het al in par. 3 aangehaalde advies CdR 21/2008). Consumenten moeten het voornaamste aandachtspunt zijn en op den duur — als enkeling of als groep, samenwerkingsverbanden of organisatie — rechtstreeks toegang hebben tot de energiemarkt. Dit laatste kan middels uiteenlopende energiebronnen van verschillende producenten of rechtstreeks op de spotmarkt.

9. Om consumenten in de gelegenheid te stellen om optimale keuzen te maken (waarbij "optimaal" moet worden gezien in de zin van duurzaamheid, waarde voor je geld en energie-efficiëntie) en de meest geschikte leveranciers uit te kiezen, moet beslist voorrang worden gegeven aan voorlichting en transparantie over energievraagstukken en dienen consumenten gemakkelijk informatie te kunnen verkrijgen over de mogelijkheden die de interne energiemarkt en nieuwe technologie bieden voor de verlaging van de energierekening. Ook zouden de consumenten op de hoogte moeten worden gebracht van methoden om de energieconsumptie in de hand te houden en van mogelijkheden om energie te besparen, efficiënter met energie om te gaan en op kleine schaal energie op te wekken (microgeneratie). Daarom adviseert het CvdR de Commissie en de lidstaten om consumentenvriendelijke voorlichtingscampagnes te voeren waarin lokale en regionale overheden en andere relevante regionale maatschappelijke organisaties een actieve rol spelen.

10. Naast die voorlichtingscampagnes over energieleveranciers en -prijzen moeten er beslist ook technisch verantwoorde slimme- realtime-metersystemen voor energieproductie- en -verbruik, en meetdistributie-netwerken worden ingevoerd om ervoor te zorgen dat consumenten alle informatie krijgen die zij nodig hebben om een beslissing te nemen. Door die systemen krijgen consumenten meer inzicht in de prijsvorming voor energie, in de energieconsumptie (patronen) en in het verband tussen die twee. Als gevolg daarvan gaan consumenten energie op een beter overdachte manier en duurzamer gebruiken, wat de voorwaarden creëert voor het gebruik van slimme elektrische (huishoud)toestellen en weer leidt tot energiebesparingen. Het CvdR dringt er bij de Commissie op aan om vast te houden aan haar in eerdere Mededelingen uiteengezette beleid om het gebruik van slimme meters te stimuleren. Dit beleid zou moeten bijdragen aan de invoering van slimme distributienetwerken, waarin het beheer van het verbruik en van de flexibele opslag-, productie- en consumptiecapaciteiten en van de wisselwerking daartussen is verwerkt. Daarbij moet rekening worden gehouden met aspecten als nauwgezetheid, vertrouwelijkheid, bescherming van de persoonlijke levenssfeer en fraude en dienen er normen te worden uitgewerkt.

11. Het CvdR betwijfelt of de voorgestelde maatregelen van de Commissie wel goed genoeg zijn om consumenten zelf het heft in handen te laten nemen en energiearmoede te bestrijden en pleit ervoor dat consumenten speciaal in bescherming worden genomen. In verband daarmee moet aandacht worden geschonken aan de asymmetrische positie van energieverbruikers tegenover grote ondernemingen. Zo niet, dan blijft de markt een nergens op reagerend contactpunt dat een rem zet op terugkoppeling tussen verbruikers en beleidsmakers/regulators. Er zouden over aan consumenten gerelateerde vraagstukken, met hulp van de Raad van Europese energieregulators (CEER), voorbeelden van geslaagde methoden (*best practices*) moeten worden uitgewisseld. Daarbij wordt gedacht aan vraagstukken als de toegang tot informatie, mogelijkheden om prijzen met elkaar te vergelijken, de overzichtelijkheid van energierekeningen en de speciale positie van kwetsbare consumenten.

12. De systemen die er al zijn om tot energie-efficiëntie aan te zetten, moeten verder worden ontwikkeld en zowel klassieke als moderne technologische oplossingen en energiediensten die gericht zijn op energiebesparing moeten worden ondersteund. Om energiearmoede aan te pakken moet gebruik worden gemaakt van systemen waarbij de tarieven voor elektriciteit wor-

den verlaagd of kortingen op de gepubliceerde leveranciersprijzen worden toegekend aan sociaal kwetsbare groepen (sociaal woonhuistarief). Tegelijk moet er op regionaal en lokaal niveau in het bijzonder worden gekeken naar mogelijkheden om de huishoudens van deze groepen op te nemen in specifieke programma's voor energie-efficiëntie. Voor de overige gebruikers moet er één tarief gelden en moeten gedifferentieerde energietarieven worden vermeden. Een maatregel als het toepassen van gedifferentieerde tarieven zet immers vaak een rem op de ontwikkeling van andere positieve acties als bv. het gebruik van een warmtepomp als alternatief verwarmingssysteem. Ten slotte moeten er op regionaal en lokaal niveau voorlichtingscampagnes worden opgezet over de methoden ter verbetering van de energie-efficiëntie en de objectieve en comparatieve voordelen daarvan. Een en ander kan ook worden ondersteund middels programma's voor energie-efficiëntie.

C. Het belang van microgeneratie

13. Zowel lidstaten als lokale en regionale overheden hebben er belang bij om lokale energieoplossingen (samenwerkingsverbanden, microgeneratie, de ontwikkeling van slimme netwerken en deelneming aan de vraagzijde e.d.) te vergemakkelijken, omdat dergelijke initiatieven uitgroeien tot een belangrijke pijler van inspanningen om de energiemarkten van de EU te vernieuwen. Het CvdR is voorstander van een integrale benadering, ofwel van een benadering waarin niet alleen consumenten tot bewustere keuzen worden aangezet, maar waarvan ook stimulanzen uitgaan voor microgeneratie, slimme netwerken en een sterke vraagrespon in distributienetwerken.

14. Steeds meer consumenten zullen (als "prosumen", ofwel als consument van energie die zelf ook — voor eigen gebruik of voor gebruik door bureaus — energie produceert) liever investeren in eigen productie dan afhankelijk zijn van anderen. Vanuit het oogpunt van de "mondige consument" en duurzaamheid is dit een gunstige ontwikkeling. Kleinschalige productie-eenheden en initiatieven (gezinshuishoudingen, lokale leefgemeenschappen, buurtorganisaties, samenwerkingsverbanden) zullen een steeds grotere rol gaan spelen in de lokale/regionale energievoorziening, met alle voordelen van dien voor de lokale/regionale economie en de arbeidsmarkt. Kleinschalige energieproducenten moet daarom gemakkelijk toegang tot energienetwerken/slimme netwerken worden geboden. Voor de toegang van deze nieuwe energieleveranciers tot die netwerken moeten solide regels worden uitgewerkt, die huishoudens en kleinere producenten stimuleren om te investeren in kleinschalige energieproductie. De Commissie zou speciale aandacht moeten schenken aan het groeiende belang van microgeneratie en de daaraan verbonden specifieke vereisten. Ook zou de Commissie de uitwisseling op lokaal en regionaal niveau van voorbeelden van geslaagde methoden moeten stimuleren, teneinde deze ontwikkeling te vergemakkelijken.

15. Het streven naar mondige consumenten en het groeiende belang van microgeneratie impliceren niet alleen dat de toestandbrenging van slimme-metersystemen moet worden gestimuleerd, maar ook dat de betekenis die de EU aan het begrip "slimme netwerken" geeft, moet worden herzien. De Commissie stelt weliswaar dat een "vlot werkend en slim netwerk" zal bijdragen aan de concurrentie op de interne energiemarkt, maar verzuimt daarbij te wijzen op het groeiende belang van microgeneratie en de potentiële rol van consumenten als energieproducenten en facilitatoren van kleinschalige energieopslag.

Daarom is het CvdR ervan overtuigd dat de zienswijze van de EU op slimme netwerken moet worden bijgesteld. Ook is de uitwisseling van alle beschikbare kennis en innovaties geboden om de weg vrij te maken voor daadwerkelijke ondersteuning van microgeneratie.

D. Concurrerende groothandelsmarkten en markttransparantie

16. Markten voor groothandel in energie geven prijssignalen af die van invloed zijn op de keuzen van producenten en consumenten en besluiten om al dan niet in productie-installaties en transmissie-infrastructuur te investeren. Deze prijssignalen moeten een weergave zijn van de reële energiemarktvorwaarden van vraag en aanbod. Meer transparantie op de groothandelsmarkten verkleint het risico op marktmanipulatie en scheef-trekking van prijssignalen. Daarom is toepassing van de Verordening betreffende de integriteit en transparantie van de energiemarkt (REMIT) een probaat middel om de tekortkomingen van de energiemarkt ter verhelpen binnen een kader dat de hele EU bestrijkt.

17. De Europese interne markt kan alleen echt van de grond komen als er netwerkcodes worden uitgewerkt, als nog hangende regelgevingvraagstukken m.b.t. de netwerkcode voor Europese balanceringsmarkten worden behandeld en als een initiatief wordt genomen om de behandeling van opkomende regelgevende en technische vraagstukken te coördineren. Het CvdR steunt deze maatregelen, omdat het daarin een middel ziet om in Europa een flexibele en veilige energiemarkt tot stand te brengen. De toepassing van Europese netwerkcodes zou, met inachtneming van de verschillen in ontwikkeling tussen regio's, voortdurend onder toezicht van de Commissie moeten worden gehouden. Daarbij moet de Commissie niet alleen toezien op een snelle en doeltreffende toepassing van die netwerkcodes, maar ook op hun doelmatigheid en effectieve marktwerking.

18. Het CvdR vindt net als de Commissie dat een overall in Europa geharmoniseerd systeem mogelijkheden in zich bergt. Bij de uitwerking van de netwerkcode is duidelijk geworden dat er een sterker verband moet worden aangebracht tussen gelijk opgaande regelingen in EU-verband en in de lidstaten. Het ACER stelt dan ook terecht dat netwerkcodes vooral gericht moeten blijven op betere onderlinge verbindingen tussen nationale energienetwerken.

19. Het CvdR heeft oog voor de mogelijkheden van gas, vooral vanwege het balancerings-effect ervan en als back-upcapaciteit, maar maakt zich net als de Commissie zorgen over de verschillen tussen Europa's regio's qua beschikbaarheid van aardgasinfrastructuur. De interne energiemarkt zou baat hebben bij de spreiding van infrastructuur voor transport en opslag van (vloeibaar) gas naar alle regio's van Europa en de integratie van gas- en stroomnetten. De Commissie en ACER stellen dan ook terecht dat Regionale Initiatieven moeten helpen om aanvullende regionale gashubs en elektriciteitsbeurzen op te zetten, waarvan het uiteindelijke doel volledige EU-wijde marktkoppeling voor elektriciteit is. Daartoe is het noodzakelijk dat ook de perifere regio's en eilandgebieden op de gas- en elektriciteitsverbindingen worden aangesloten. Er zouden lokale en regionale proefprojecten voor "stroom naar gas"- en "gas naar stroom"-concepten moeten worden opgestart en aan de bevindingen daaruit moet bekendheid worden gegeven.

E. Hernieuwbare energie

20. Door de verwezenlijking van doelstellingen inzake hernieuwbare energie wordt bijgedragen aan de totstandbrenging van de interne elektriciteitsmarkt. Liberalisering op basis van prijs alleen zal evenwel niet noodzakelijkerwijs leiden tot een koolstofvrij Europees energiesysteem. Niettemin leidt een geïntegreerde interne elektriciteitsmarkt tot minder prijsvolatiliteit op specifieke regionale markten waardoor hernieuwbare energie doeltreffender kan worden ingezet en in de netwerken kan worden geïntegreerd. Investerings in de energiesector zouden idealiter voorrang moeten geven aan hernieuwbare energiebronnen. De besluiten die de lidstaten over hernieuwbare energie nemen, zijn echter vooralsnog onsamenhangend. Daarom dringt het CvdR aan op een gemeenschappelijke strategie voor de ontwikkeling van zowel marktgebaseerde als regelgevende systemen (zie het advies van het CvdR over hernieuwbare energie, CdR 2182/2012 fin).

21. Er zou een helder regelgevend kader moeten worden uitgewerkt waarin is vastgelegd wie wat doet en op grond waarvan kan worden gezocht naar marktgebaseerde oplossingen die de juiste prijssignalen opleveren op de energiemarkt. Op die manier kan het steeds groter wordende aandeel van wind- en zonne-energie gemakkelijker worden opgenomen en kan worden gezorgd voor een stabiel evenwicht tussen vraag en aanbod. Aan de vraagzijde zullen duidelijke prijssignalen resulteren in energiebesparingen. Aan de aanbodzijde zorgen duidelijke prijssignalen voor de noodzakelijke flexibiliteit. Daartoe behoort een goed werkend systeem voor de handel in emissierechten waarvan adequate prikkels uitgaan voor investeringen in hernieuwbare energie en flexibiliteit. Om er zeker van te zijn dat dit emissiehandelssysteem voldoende stimulansen geeft voor investeringen in koolstofarme technologie roept het CvdR op tot een structurele oplossing voor het dringende probleem van het overaanbod aan emissierechten.

22. Gebrek aan coördinatie in EU-verband en het feit dat de lidstaten verschillende en vaak onverenigbare subsidiëringssystemen hanteren om opwekkingscapaciteiten te belonen, leiden er jammer genoeg toe dat besluiten om in Europa in stroomvoorziening te investeren, steeds vaker worden voorafgegaan door een zoektocht naar de lidstaat met de gunstigste regelgeving. De ontwikkeling van hernieuwbare energiebronnen kan niet los van de rest worden gezien en mag niet ten koste gaan van de werking van de energiemarkt. Als lidstaten staatssteun verlenen, dan moet die steun doelgericht en voorspelbaar zijn, een toepassingsgebied hebben dat niet verder gaat dan de nagestreefde doelstellingen, evenredig zijn en bepalingen omvatten voor de geleidelijke opheffing ervan (waardoor kan worden ingespeeld op veranderingen in de economische levensvatbaarheid van het soort productie dat wordt gesteund). Steunmaatregelen moeten altijd in overeenstemming zijn met de EU-regelgeving betreffende interne markt en staatssteun. Voordat overheden, vooral in grensgebieden, besluiten om nieuwe stimulerende maatregelen te nemen, moeten zij altijd eerst nagaan wat de gevolgen daarvan zullen zijn voor de stroomvoorziening in naburige regio's/landen. Het CvdR staat achter het voornemen van de Commissie om richtsnoeren uit te vaardigen voor de beste regelingen om de ontwikkeling van hernieuwbare energiebronnen te steunen.

23. Er zijn momenteel in Europa grote verschillen in lokale en nationale energiebelastingen. Daarom staat het CvdR achter de initiatieven van de Commissie om overal in Europa uniforme en slimmere energiebelastingen te promoten. Verdergaande harmonisering van het belastingkader, ofwel de objectivering van belastingen op hernieuwbare en fossiele energie waarbij voor ieder product energie-inhoud en CO₂-emissies in aanmerking worden genomen, zou bijdragen aan de verwezenlijking van de 20/20/20-doelstellingen, de terugdringing van de uitstoot van CO₂ en de verwezenlijking van de doelstellingen van Stapenplan 2050. In deze kaders moet er ook een billijke methodologie worden overeengekomen voor de toekenning van CO₂-uitstootrechten voor transregionale en transnationale energie-opwekking en -verbruik in een geliberaliseerd pan-Europees transmissie- en distributiesysteem.

24. Behalve het gebruik van hernieuwbare energie is ook van belang dat energie efficiënt wordt gebruikt en dat zuinig wordt omgegaan met energie. Lokale en regionale overheden die beleid voeren op het gebied van urbanisme en ruimtelijke ordening, maatregelen nemen ter bevordering van energie-efficiëntie en stimulansen geven voor energie-efficiënte woningen en gebouwen, helpen mee om energie te besparen en lokale energie-oplossingen te promoten waaronder warmtekraachtkoppeling. Het CvdR pleit ervoor dat dergelijk beleid op de voet wordt gevolgd en suggereert dat methoden die op lokaal en regionaal niveau succesvol zijn gebleken, worden toegepast om het EU beleid en het beleid van de lidstaten op dit gebied kracht bij te zetten.

F. Capaciteitsmechanismen, vraagrespons en energievoorzieningszekerheid

25. Te vroeg ingevoerde en slecht opgezette capaciteitsmechanismen kunnen leiden tot de versnippering van de interne markt en een rem zetten op investeringen. Het CvdR plaatst vraagtekens bij de capaciteitsmechanismen van veel lidstaten, die tot doel hebben om stroomproducenten hun opwekkingscapaciteit beschikbaar te helpen houden, zodat er altijd voldoende vermogen is, óók als verscheidene energiebronnen (bv. zonne- of windenergie) verstek laten gaan. Andersom zouden energieoverschotten (bv. vanwege windenergie) niet moeten worden omgesluisd via netwerken van buurlanden zonder voorafgaande coördinatie van zulke maatregelen, omdat de energiemarkt van die landen anders kan worden verstoord (*loop-flows*). In andere gevallen kan een overschot in één gebied juist helpen om het tekort in een ander gebied op te heffen. Het is een goede zaak dat de Commissie een lans breekt voor grensoverschrijdende oplossingen. Voordat regionale of nationale maatregelen worden genomen, moet een behoorlijke analyse uitwijzen of wel echt sprake is van een capaciteitsprobleem en of er geen alternatieve oplossingen zijn. Ook moet steeds eerst worden nagegaan of bij de voorgestelde maatregelen rekening is gehouden met mogelijke grensoverschrijdende effecten. Voorzieningszekerheid vraagt hoe dan ook om een gecoördineerde benadering.

26. De Europese energiemarkt van de toekomst mag niet langer alleen afhangen van het aanbod: beheersing van de vraag, vooral bij consumptiepieken, moet net zo bepalend worden. Er moet worden gestreefd naar een vermindering van het stroomverbruik van bedrijven en gezinshuishoudingen en passende voorwaarden moeten worden gecreëerd om profijt te trekken

van de vernieuwende werking van slimme netwerken en meters. Het CvdR pleit daarom voor de ontwikkeling van gecoördineerde capaciteitsmechanismen in EU-verband waardoor energieverbruikspieken kunnen worden afgetopt. Daarmee kan de werking van Europese elektriciteitssystemen worden gegarandeerd (vooral tijdens verbruikspieken) en kan de aanzet worden gegeven tot minder stroomverbruik.

27. In het licht van de vormgeving aan de globale Europese visie op infrastructuur moet evenveel belang worden gehecht aan de ontwikkeling van infrastructuur voor distributiesysteembeheerders (DSB) als aan de ontwikkeling van infrastructuur voor transmissiesysteembeheerders (TSB). De opbouw van distributie-infrastructuur is een *conditio sine qua non* voor de verwezenlijking van de 2020-doelstellingen. Slimme distributie-infrastructuur is hoognodig om hernieuwbare energie op de netwerken aan te sluiten en gedecentraliseerde energieproducten in het systeem te verwerken. Dit streven is tot mislukken gedoemd als de planning van infrastructuur ophoudt bij transmissie.

G. Infrastructuurnetwerken

28. De energiemarkt wordt steeds internationaler. Daarom zijn onderlinge verbindingen en back-up-, opslag- en infrastructuurvoorzieningen onontbeerlijk voor de totstandbrenging van de interne energiemarkt. Het CvdR is dan ook ingenomen met de op 27 november 2012 gesloten overeenkomst over het Europese infrastructuurpakket, maar dringt er op aan dat er, naast alle grootschalige (internationale) investeringen, ook in regionale of zelfs lokale netwerken, onderlinge verbindingen met (gedeeltelijk) geïsoleerde eilandsystemen, wordt geïnvesteerd. Immers, de opwekking van energie is steeds meer een lokale/regionale aangelegenheid aan het worden.

29. Overheden zouden zich moeten bezinnen op maatregelen om te stimuleren dat naar behoren in de opwekking, transmissie en opslag van energie en voorzieningen voor de balanceren van vraag en aanbod wordt geïnvesteerd. Het CvdR adviseert om, naast bestaande programma's (EEPR, Connecting Europe Facility, cohesiebeleid, TEN-T-programma, Horizon 2020), op zoek te gaan naar nieuwe financieringsinstrumenten voor de totstandbrenging van infrastructuur. Zo zijn er tal van andere mogelijkheden om daar extra middelen voor vrij te maken, zoals publiek-private partnerschappen, de mobilisering van particuliere middelen, innoverende financieringsovereenkomsten of belastingmaatregelen. Voorwaarde voor de toestroom van particuliere investeringen is dat meer zekerheid wordt geboden over het soort investeringen dat op de lange termijn winst oplevert. Daarom is volgens het CvdR een Europese investeringsagenda (voor de lange termijn) zo belangrijk. Lokale/regionale overheden moeten vereenvoudigde toegang tot de Europese Investeringsbank (EIB) voor de financiering van duurzame-energieprojecten blijven genieten. Daarenboven moeten energieregulators verbeteringen van de infrastructuur en de totstandbrenging van back-up- en opslagvoorzieningen in de energietarieven kunnen verwerken.

30. De ontwikkeling van infrastructuurnetwerken en het losmaken van investeringen is vast ook gebaat bij stroomlijning van de procedures die in de EU voor de afgifte van vergunningen moeten worden gevolgd en verbetering van de kostentoe-rekening bij grensoverschrijdende projecten. Een en ander kan ook gunstig uitwerken voor de voorzieningszekerheid in Europa

en de integratie van hernieuwbare energie, omdat de mogelijkheden voor het vervoer van energie worden verbeterd. Lokale en regionale overheden zouden daarin een belangrijke rol moeten spelen, en wel door planningprocedures te vereenvoudigen en energie-infrastructuur in hun lokale en regionale planningschema's op te nemen.

31. Het CvdR is van mening dat de kosten voor het energienetwerk en de uitbreiding ervan, die in het belang van zowel het milieu als de consument in de gehele EU worden gemaakt, op een solidaire manier moeten worden gedeeld en niet eenzijdig voor rekening mogen komen van het land waar het net wordt uitgebreid. Het CvdR ondersteunt daarom de verdere ontwikkeling en implementatie van robuuste 'kostenallocatiemechanismen' in de Verordening betreffende het energie-infrastructuurpakket, en de werkzaamheden die op dit moment door de toezichthouders ACER en ENTSOG worden verricht om dit beleid verder vorm te geven.

H. Slimme netwerken

32. Het staat als een paal boven water dat de bestaande netwerken dringend toe zijn aan modernisering en dat het hoog tijd is voor de verwezenlijking van slimme netwerken. Het CvdR is voorstander van samenwerking om Europese, nationale en regionale slimme netwerken tot stand te brengen en voor die netwerken Europese normen uit te werken. De bestaande plannen moeten noodzakelijkerwijs worden aangevuld met nationale en regionale plannen om netwerken te moderniseren. Het bedrijfsleven zou in dit opzicht moeten worden geholpen door O&O-programma's (kaderprogramma, Intelligent Energy Europe). Zo zou met name aan de hand van lokale en/of regionale proefprojecten duidelijk kunnen worden gemaakt welke mogelijkheden er zijn voor slimme netwerken. Dergelijke projecten kunnen ook helpen om overal in Europa netwerken tot stand te brengen. Het CvdR dringt er dan ook bij de Com-

missie op aan om samen met lokale en regionale overheden actieplannen voor de totstandbrenging van slimme netwerken uit te werken.

33. Bovenop de investeringen in nieuwe infrastructuur vergt deze overschakeling van het netwerk op slimme netwerken nog andere financieringsmiddelen. Onderzocht dient te worden of energieregulators marktspelers de mogelijkheid zouden moeten bieden om die financiële opgave in hun tariefstructuur te verwerken, wat nu niet geoorloofd is. Ook zouden de energieregulators methoden moeten vastleggen voor de *benchmarking* van tarieven en de met de netwerktoegang gemoeide kosten aan de aanbodzijde. Zo kunnen niet alleen kwantitatieve aspecten (kosten), maar ook kwalitatieve aspecten (zoals betrouwbaarheidscriteria voor de kwaliteit van netwerken) worden meegenomen en kan ervoor worden gezorgd dat de huidige netwerkqualiteit overeind blijft.

34. Voor een snelle modernisering en "verslimming" van netwerken is het volstrekt noodzakelijk dat het regelgevingskader investeringen aanmoedigt doordat uitzicht wordt geboden op een billijke tegenprestatie. Ook moet dit regelgevingskader onverwijld duidelijkheid scheppen over wie wat doet en wie waar verantwoordelijk voor is. Er is behoefte aan een langetermijnvisie, omdat netwerkondernemingen een regelgevingskader nodig hebben dat voorspelbaar is en voor de lange termijn ondersteuning biedt en dat stimulansen geeft voor de noodzakelijk innovaties en die innovaties vergemakkelijkt.

35. Transparantie en participatie van burgers en gemeenschappen bij de planning, ontwikkeling en tenuitvoerlegging van netwerken zijn cruciale voorwaarden voor publieke aanvaarding. Het proces van netwerkplanning moet opnieuw worden bekeken zodat het doeltreffend wordt afgestemd op dit nieuwe tijdperk van energie-efficiëntie, hernieuwbare energie en beheer van de vraag, en om maximale flexibiliteit en veerkracht binnen het systeem te waarborgen. Het proces van netwerkplanning moet inclusief, transparant en democratisch zijn.

Brussel, 4 juli 2013

De voorzitter
van het Comité van de Regio's
Ramón Luis VALCÁRCEL SISO
